

به نام خدا

بررسی افت تحصیلی دانش آموزان

مؤلف :

مصطفی صفایی سی سخت

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: صفایی سی سخت، مصطفی، ۱۳۶۲
عنوان و نام پدیدآور: بررسی افت تحصیلی دانش آموزان/ مولف مصطفی صفایی سی سخت.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۲۱ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۴۷۲-۹
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: دانش آموزان - افت تحصیلی
رده بندی کنگره: PN۲۱۷۵
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۳۵
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۸۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: بررسی افت تحصیلی دانش آموزان
مولف: مصطفی صفایی سی سخت
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زیرجد
قیمت: ۱۲۱۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۴۷۲-۹
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست

- مقدمه: ۱۱
- بخش اول ۱۶
- فصل اول: مقدمه ۱۷
- رازهای موفقیت در تحصیل ۱۷
- چگونه استرس و اضطراب تحصیلی، توانمندی دانش آموزان را تضعیف می کنند؟ ۱۸
- راز تحصیلی: نقش روش های آموزشی در بهبود عملکرد دانش آموزان ۱۹
- جاده ی موفقیت: نقش انگیزشی فعالیت های فرهنگی و ورزشی در تحصیل ۲۰
- راهکارهای نوین برای افزایش مهارت های مطالعه و یادگیری دانش آموزان ۲۰
- پرورش دانش آموزان با رویکرد فناوری ۲۲
- راهکارهای نوآورانه برای پیشگیری از افت تحصیلی در آینده ۲۳
- اهمیت و ضرورت موضوع ۲۷
- تعریف نظری و عملیاتی متغیرها ۲۹
- افت تحصیلی ۲۹
- تعریف نظری: ۲۹
- فصل دوم: تاریخچه افت تحصیلی ۳۱
- رازهای افت تحصیلی: پشت پرده پدیده پیچیده ۳۱
- ریشه های افت تحصیلی: یک نگاه به گذشته ۳۲
- رازهای افت تحصیلی در دوره های مختلف ۳۲
- تأثیرات محیط آموزشی بر افت تحصیلی دانش آموزان ۳۳

۳۴	..... نظارت موثر: راهکاری برای کاهش افت تحصیلی
۳۵	..... رازهای افت تحصیلی: نگاهی به تأثیر روش‌های آموزشی مدرسان
۳۶	..... راهکارهای تنوع آموزشی در پیشگیری از افت تحصیلی
۳۶	..... روانشناسی و انگیزش: کلید به بهبود عملکرد تحصیلی
۳۹	..... فصل سوم عوامل موثر در افت تحصیلی:
۳۹	..... راز افت تحصیلی: تأثیر خانواده و محیط خانه
۴۰	..... عنوان: بررسی افت تحصیلی دانش‌آموزان: راهکارهایی برای مواجهه با این چالش
۴۰	..... راز افت تحصیلی: نقش مدرسه و معلمان
۴۱	..... گنجی‌های تحصیلی: راهکارهای نوین برای آینده‌ی زیباتر
۴۲	..... تأثیر محیط آموزشی بر افت تحصیلی
۴۳	..... شعله‌ور شدن تحصیلات: تأثیر فناوری و رسانه‌ها بیشتر از پیش
۴۴	..... نقش تحصیلات والدین در تحصیلات فرزندان
۴۵	..... راز موفقیت در تحصیلات: نقش انگیزه و اهداف شخصی
۴۷	..... بخش دوم
۴۷	..... فصل چهارم: راه‌های پیشگیری از افت تحصیلی
۴۷	..... راز موفقیت تحصیلی: نقش والدین در پیشگیری از افت تحصیلی
۴۸	..... راه‌های نوین برای جلوگیری از کاهش تمرکز دانش‌آموزان
	..... سرسراپا، راه کشیدن به سوی توانایی: راه‌های موثر برای افزایش انگیزه دانش‌آموزان
۴۸	.....
۴۹	..... مبارزه با افت تحصیلی: راهکارهای جذاب و خلاق

عنوان: راهکارهای پیشگیری از افت تحصیلی دانش آموزان ۵۰

رازهای موفقیت در آموزش ۵۱

راهکارهای جذاب برای جلوگیری از افت تحصیلی ۵۲

راهکارهای نوآورانه برای افزایش انگیزه دانش آموزان ۵۳

فصل پنجم: تأثیر افت تحصیلی بر دانش آموزان ۵۵

چگونگی مدیریت زمان و تاثیر آن بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان ۵۵

رویای تحصیلی: راز موفقیت دانش آموزان ۵۶

چگونه مشکلات جسمی و روانی می توانند عامل اصلی افت تحصیلی در دانش آموزان شوند؟ ۵۶

«رهایی از بارهای نامربوط: تأثیرات منفی مشکلات جسمی و روانی بر پیشرفت

تحصیلی» ۵۶

راهکارهای کاهش افت تحصیلی دانش آموزان ۵۷

روشنایی در راه بهبود تحصیلی: قدرت نظارت و پیگیری ۵۸

چگونه مشارکت فعال دانش آموزان می تواند از افت تحصیلی جلوگیری کند؟ ۵۹

عنوان: راهکارهای پیشگیری از افت تحصیلی: آیا تحقیقات بیشتر می تواند کمک کند؟ ۶۰

راهکارهای شکست تحصیلی: به سوی یک سیاست آموزشی توازن یافته ۶۱

فصل ششم روش های تشخیص افت تحصیلی: ۶۳

عنوان: رابطه میان فرهنگ خانواده و عملکرد تحصیلی دانش آموزان ۶۳

راز موفقیت تحصیلی: آیا جنسیت نقشی اساسی دارد؟ ۶۴

۶۴	روش‌های تحقیق در اثرات ورزش بر عملکرد تحصیلی
۶۵	راز موفقیت در تحصیلات: نقش خواب و استراحت
۶۶	عنوان: پرده‌های پنهان افت تحصیلی: رازهای پنهان محیط آموزشی
۶۷	سحر تدریس: راهکارهای جذاب برای رونق تحصیلی
۶۷	نگاهی نزدیک به رفتار والدین: کلید موفقیت تحصیلی فرزندان
۶۸	جاده‌ی پرتلاشی به پیشرفت تحصیلی
۷۱	بخش سوم
۷۱	فصل هفتم: اثرات افت تحصیلی بر زندگی دانش‌آموزان
۷۱	رازهای تحصیلی: وقتی انرژی‌ها به سمت پایین هستند!
۷۲	راهکارهای نابردها: بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان
۷۳	راهکارهای کاهش اثرات افت تحصیلی در دانش‌آموزان
۷۳	رازهای افت تحصیلی: تأثیرات مختلف
۷۴	عنوان: راهکارهای نوین برای افزایش عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان
۷۵	راز افت تحصیلی: مختلف برای دختران و پسران
۷۶	اثر افت تحصیلی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان
۷۷	راهکارهای جذاب برای جمع‌آوری داده‌های افت تحصیلی دانش‌آموزان
	فصل هشتم: استراتژی‌های کمک به دانش‌آموزان در پیشگیری از افت تحصیلی
۷۹	
۷۹	روش‌های نوین برای پیشگیری از افت تحصیلی
۸۰	راهکارهای بهبود عملکرد دانش‌آموزان با مشکلات یادگیری

چگونه مشاوره‌های تحصیلی می‌تواند در جلوگیری از افت تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر باشد؟ ۸۰

عنوان: راهکارهای مشاوره‌ای برای جلوگیری از افت تحصیلی ۸۰

راهکارهای نوین برای تقویت مهارت‌های مطالعه و یادگیری در دانش‌آموزان ۸۱

جاده‌ی آسفالتی به تعقیب رویای تحصیل ۸۲

راهکارهای موثر برای حمایت از دانش‌آموزان با چالش‌های رفتاری و انضباطی ۸۳

تأثیر فعالیت‌های فرهنگی و ورزشی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان ۸۴

عنوان: رابطه بین فعالیت‌های فرهنگی و ورزشی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان ۸۴

سازوکارهای افزایش تعامل برای پیشگیری از افت تحصیلی ۸۵

فصل نهم: بررسی روش‌های موثر در شناسایی افت تحصیلی ۸۷

راهکارهای نوآورانه برای تشخیص افت تحصیلی در دانش‌آموزان ۸۷

رازهای افت تحصیلی دانش‌آموزان: نقش معلمان در شناسایی ۸۸

راهکارهای نوین برای شناسایی افت تحصیلی در دانش‌آموزان ۸۸

راهکارهای کلیدی برای شناسایی و پیگیری افت تحصیلی در فرزندان ۸۹

پرچمای موفقیت: تأثیر خانواده بر عملکرد تحصیلی ۹۰

رازهای پنهان افت تحصیلی: تأثیرات روحی و روانی ۹۱

نقش روشن دید و کارآمد مشاوران مدرسه در شناسایی افت تحصیلی ۹۱

راهکارهای خودشناسی برای مدیریت افت تحصیلی در دانش‌آموزان ۹۲

فصل دهم: تأثیر افت تحصیلی بر سیستم آموزشی ۹۵

رابطه محیط خانوادگی و افت تحصیلی دانش‌آموزان ۹۵

- جاده‌ی پر از امید: تأثیر تکنولوژی بر افت تحصیلی ۹۶
- سرنگونی افت تحصیلی: راهکارهایی برای ارتقاء عملکرد دانش‌آموزان ۹۷
- روش‌های نوین برای مقابله با افت تحصیلی ۹۷
- راهکارهای نوین برای پیشگیری از افت تحصیلی ۹۸
- روش‌های نوین برای افزایش توانمندی‌های تحصیلی دانش‌آموزان ۹۹
- آیا مدیران مدارس می‌توانند از تحقق اهداف و انتظارات خود تأثیرگذار بر افت تحصیلی دانش‌آموزان باشند؟ ۱۰۰
- رمز تحصیلی: تأثیر تفاوت‌های جنسیتی بر افت تحصیلی ۱۰۱
- فصل یازدهم راهکارهای تقویت تحصیلی دانش‌آموزان: ۱۰۳**
- معجزه انگیزه: راه‌حلی برای کاهش افت تحصیلی دانش‌آموزان ۱۰۳
- راهکارهای جذاب برای بهبود تمرکز دانش‌آموزان ۱۰۴
- راهبردهای اثربخش برای افزایش توانایی یادگیری دانش‌آموزان ۱۰۵
- راهکارهای جذاب برای تقویت حافظه دانش‌آموزان ۱۰۶
- آیا می‌خواهید حافظه دانش‌آموزان را بهبود ببخشید؟ ۱۰۶
- خلاصه: ۱۰۶
- راهکارهای نوآورانه برای تقویت توانمندی‌های دانش‌آموزان ۱۰۷
- عنوان: راهکارهای نوین برای ارزیابی و پیگیری پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان .. ۱۰۸
- راهکارهای جذب و افزایش انگیزه دانش‌آموزان برای رفع مشکلات افت تحصیلی ۱۰۹
- عنوان: راهکارهای تقویت انگیزه دانش‌آموزان برای مقابله با مشکلات افت تحصیلی ۱۰۹
- راز موفقیت در تحصیل ۱۱۰

- نقش خانواده در افت تحصیلی دانش آموزان ۱۱۱
- راه‌های موثر برای جلوگیری از افت تحصیلی در دانش‌آموزان ۱۱۱
- عنوان: شاهدی از تأثیرات محیط اجتماعی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان ۱۱۳
- سرنوشت آموزشی: تأثیر انگیزه بر عملکرد دانش‌آموزان ۱۱۴
- نقش برجسته معلمان و مشاوران در جلوگیری از افت تحصیلی ۱۱۵
- راز موفقیت تحصیلی: بهبود روابط دانش‌آموزان با محیط تحصیلی ۱۱۵
- چگونه می‌توانیم از افت تحصیلی دانش‌آموزان جلوگیری کنیم؟ ۱۱۶
- نظریه‌های افت تحصیلی ۱۱۷
- نظریه‌ی کارکردگرایی ۱۱۷
- نظریه‌ی تضاد ۱۱۸
- نظریه بازتولید ۱۱۹
- منابع ۱۲۱**

مقدمه:

با عرض سلام و ادب خدمت همه دوستان عزیز امروز می‌خواهیم درباره‌ی یکی از موضوعات مهم و جالب در حوزه آموزش و پرورش صحبت کنیم، که همه‌ی ما به طور مستقیم یا غیرمستقیم با آن در تماس هستیم صحبت از افت تحصیلی دانش‌آموزان است این موضوع بسیار اهمیت دارد زیرا تأثیر بسزایی بر پیشرفت و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دارد امیدوارم با مطالعه‌ی این مقاله، به درک عمیق‌تری از این موضوع برسید و راهکارهای موثری را برای پیشگیری از افت تحصیلی در دانش‌آموزان بیاموزید.

در دنیای پیچیده امروز، هر کشور و ملتی با هر دیدگاه و اعتقادی و با هر نظام سیاسی و اجتماعی به مسائل آموزش عالی توجه خاص دارد. این امر از یک سو اهمیت تعلیم و تربیت و از سوی دیگر نیازمندی زندگی انسان را به این مسئله نشان می‌دهد. امروزه آنچه به عنوان تمدن و فرهنگ افتخار آمیز انسانی از آن یاد می‌شود دستاورد و دانشی است که بر اساس نظام آموزشی بنیانیافته است. در این میان افت تحصیلی پدیده رایج و مهم در مراکز آموزشی است زیرا هر ساله از این طریق تعداد زیادی از منابع و استعدادها بالقوه انسانی تلف شده و آثار شوم و ناگواری در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی برجای می‌گذارد.

در مورد افت تحصیلی تعابیر و تعاریف متفاوتی ارائه شده که وجه مشترک همه آنها، ناتوانی و شکست در انجام و اتمام موفقیت آمیز دوره تحصیلات رسمی است. (ملکی، ۱۳۷۹: ۱۱)

ورود به مدرسه نقطه آغازی برای حرکت مداوم در مسیر آموزش است اما در بین راه عواملی موجب کند شدن حرکت دانش‌آموزان در مسیر تحصیل یا ترک تحصیل آنها می‌شود. این مسئله هر سال مقدار زیادی از منابع مالی انسانی را به هدر می‌دهد و آثار مخرب و جبران ناپذیر در حیات فردی و اجتماعی فرد بر جای می‌گذارد. از آنجا که افت یا پیشرفت تحصیلی با نظام آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و خانوادگی جامعه ارتباط

تنگاتنگی دارد، بررسی آن مستلزم دقت نظر و ارزیابی دقیق می باشد. (سلسبیلی، ۱۳۸۴: ۲۸).

شکست یا افت تحصیلی چیزی را اندازه گیری می کند که بر گروهی از دانش آموزان در یک دوره از زمان اتفاق می افتد و مشخص می کند که چه تعداد از کسانی که کلاس معینی را شروع کرده بودند دچار افت شده اند. این نرخ نشان دهنده نسبت دانش آموزانی است که مدرسه را قبل از اتمام سال تحصیلی و بدون تمام کردن برنامه دبیرستان ترک می کنند، اعم از اینکه سال بعد برگردند یا خیر. (سهرابی ۱۳۸۴: ۱۵۰).

افت تحصیلی، کاهش عملکرد تحصیلی یا درسی دانش آموزان از سطح رضایت بخش به سطح نامطلوب است (بیابانگرد، ۱۳۷۵: ۶).

انواع افت رامیتوان به دودسته کمی و کیفی تقسیم کرد: افت کمی عبارتست از درصدی از دانش آموزانی کدوره ی آموزشی که به سبب مردودشدن یا ترک تحصیل نتوانسته اند آن دوره را با موفقیت بگذرانند. افت کیفی عبارتست از نارسایی در رسیدن به اهداف تعیین شده و یا عدم تحقق بخشی از این هدفها (نریمانی، ۱۳۷۱). علل و عوامل متعددی باعث ایجاد افت تحصیلی یا اتلاف در نظام آموزش و پرورش می گردند. (سجادی، ۱۳۷۳)

عوامل افت تحصیلی را می توان در سه دسته کلی فردی، اجتماعی و خانوادگی، آموزشگاهی مورد بررسی قرارداد: (۱) **عوامل فردی**: شامل هوش، توجه و دقت، انگیزه، هیجانان و آشفتگی های عاطفی و نارسائی های جسمی. (۲) **عوامل اجتماعی و خانوادگی**: شامل روابط خانوادگی، فقر مالی و اقتصادی، فقر فرهنگی والدین، فقدان والدین یا والد. (۳) **عوامل آموزشگاهی مدرسه**: شامل شیوه تدریس معلم، برنامه درسی مدرسه، پیشداوری معلم، شرایط فیزیکی کلاس، ارزیابی های نادرست معلمان از عملکرد دانش آموزان، کمبود معلم مجرب، آموزش دیده و علاقه مند به تدریس و تحت پوشش قرار نگرفتن دانش آموزان واجب التعلیم و دارای قسمتهای زیر است:

(۱) روابط مبتنی بر محبت، احترام و اعتماد متقابل میان معلم و دانش آموز هم موجب می شود تا دانش آموز به معلم وابسته نشود و هم انگیزه تحصیلی او را افزایش دهد. (اجتناب از تنبیه شدید و مکرر، اجتناب از شوخی، پرهیز از پیش داوریهای غیرمنصفانه، ثبات داشتن و بخشنده بودن، اجتناب از روابط وابستگی زا)

۲) عدم امکانا تمطلوب تحصیلی و تسهیلات مطلوب یکی دیگر از عوامل مؤثر در افت تحصیلی است.

کمبود معلمان مجرب، باسواد و توانا در انتقال مطالب و موضوع‌های درسی به دانش‌آموزان به خصوص در مقاطع تحصیلی راهنمایی و دبیرستان، وجود ضعف در روش‌های تدریس و تکیه بر محفوظات، تراکم جمعیت کلاس، فشردگی برنامه‌های درسی، کمبود کتاب درسی و کمک آموزشی، دایر نبودن رشته تحصیلی مورد علاقه دانش‌آموزان در مدرسه، نارسایی در سرویس بهداشتی، دوری فوق‌العاده مدرسه از محل سکونت دانش‌آموزان، سختی رفت و آمد و... از عوامل قابل توجه در ایجاد افت تحصیلی است.

۳) ارزشیابی، نوع آزمون‌ها و محتوای پرسش‌های امتحانی یکی از مسائل مهم در میزان افت تحصیلی است. اغلب سؤالات امتحانی که بر محفوظات و یادآوری مفاهیم استوارند تا بر هدف‌های رفتاری که کتاب درسی به خاطر آن تهیه شده است. اینگونه سؤالات فرآیندهای عالی ذهن مانند درک و فهم، به کار بستن، تجزیه و تحلیل، ترکیب و ارزشیابی را مورد سنجش قرار نمی‌دهد.

۴) مهارت معلمان، معلمانی که در نظر دانش‌آموزان سخت‌گیرتر و متوقع‌تر هستند، معلمانی که توانایی برقراری سریع نظم را در کلاس دارا هستند، معلمانی که به طور منظم از کار خود ارزیابی می‌کنند، معلمانی که به دانش‌آموز کمک می‌کند تا به اهمیت مطالب پی ببرد و بتواند بین مطالب فرعی و اصلی تمییز دهد در حرفه معلمی موفق‌تر و دانش‌آموز آنها از پیشرفت تحصیلی بهتری برخوردارند.

تحقیقات بی‌شمار نشان داده است که بسیاری از مشکلات اخلاقی و اجتماعی نوجوانان ما حاکی از جذاب نبودن محیط مدارس و کشمکش‌های دانش‌آموزان با معلمان و افت تحصیلی آنان بوده است. لذا وجود مدیریت کارآمد معلمان و ایجاد شرایط لازم برای تسهیل در امر یادگیری در کلاس درس که مطابق نیازها و ویژگی‌های فراگیران باشد، لازمه‌ی جامعه‌ی امروزی و راه‌گشایی بسیاری از مشکلات نوجوانان می‌باشد. بنابراین اگر معلم در این سیستم با نگرش صحیح و طراحی آموزشی و مدیریت کارآمد اقدام کند، نتیجه‌ی این فرآیند به نحو مطلوب خواهد بود.

مهمترین مهارتی که یک معلم بدان نیاز دارد و در واقع این مهارت پیش نیاز یا پایه سایر مهارتهای روان شناختی دیگر می باشد مهارت «ایجادارتباط» است، به عبارتی مهارت ایجاد روابط انسانی مؤثر و مناسب با دانش آموزان است. زیرا ایجاد ارتباط تنها وسیله دریافت اطلاعات از دانش آموزان است. همچنین این امر معلم را در راه رسیدن به هدف های تدریس یاری می دهد و شرایط مناسب را جهت تسهیل یادگیری دانش آموزان فراهم می کند. ایجاد ارتباط صحیح یکی از مهمترین مهارت های حرفه ی معلمی محسوب می شود و به همین جهت لازم است که معلم بیش از هر مهارت دیگری آن را پرورش دهد (کوثری، ۱۳۸۹: ۵).

مهارتهای ارتباطی به رفتارهای ی اطلاق میشود که به فرد کمک میکند عواطف و نیازهای خود را به درستی بیان کند و به اهداف بین فردی دست یابد (نیکدل، ۱۳۸۹: ۴). داشتن مهارتهای ارتباطی که جزئی از مهارتهای معلمان می باشد بخش مهمی از لوازم ضروری برای ایفای مناسب نقشهای مختلف اجتماعی از جمله نقش معلمی است. بعضی از معلمان آن قدر از مهارت های ارتباطی برخوردارند و به شیوه ای مؤثر به کار می گیرند که شخصیتشان همانند یک آهن ربا همه را به خود جذب می کند و برخی نیز به جهت فقدان یا ضعف مهارت های ارتباطی مؤثر موجب «دیگرانگریزی» میشوند. متأسفانه بسیاری دیده شده که برخورد و رابطه نامناسبی کم علم سبب تحقیر یک دانش آموز و درس گریزی او می شود. (امینی، ۱۳۷۷: ۳۷)

به طور خلاصه از جمله علل و عوامل آموزشگاهی می توان به موارد زیر اشاره کرد: تراکم برنامه های درسی، عدم برنامه ریزی تحصیلی مناسب، عدم وجود مهارت کافی معلمان (مانند مهارت ارتباطی) و عدم ارتباط بین معلمان و دانش آموزان، عدم انطباق هدف و محتوی آموزشی با علایق دانش آموزان، نامناسب بودن روشهای آموزشی، ارزیابی های نادرست از عملکرد دانش آموزان، کمبود فضاهای آموزشی، حفظ طوطی وار مطالب جزئی و کم اهمیت (سجادی، ۱۳۷۳).

عوامل مؤثر بر آفت تحصیلی را بر دو قسمت کلی عوامل داخلی و عوامل خارجی نیز تقسیم می شود.

عوامل داخلی عواملی هستند که عمدتاً مربوط به خود سازمان آموزش و پرورش می‌باشد و از دورن سازمان سرچشمه می‌گیرد مانند نامتناسب بودن هدفها و محتوای برنامه با نیازهای، استعدادها و علایق فراگیران، نامناسب بودن روشهای برنامه‌ها و امکانات آموزش و پرورش با محتوای برنامه‌ها، نامتناسب بودن فضای آموزشی مدرسه و کلاس و..

عوامل خارجی عواملی هستند که مربوط به خود نظام آموزش و پرورش نمی‌شوند. بلکه خارج از نظام آموزش و پرورش بر کار این سازمان تاثیر می‌گذارند و باعث افت تحصیلی دانش آموزان می‌شوند.
(معیری، ۱۳۷۰ : ۲۵).

از جمله عوامل خارجی نظام آموزشی مؤثر بر افت تحصیلی دانش آموزان فقر و محرومیت اقتصادی، نامناسب بودن مکان زندگی، نامناسب بودن امکانات بهداشتی، کار کودکان، شرایط و عوامل فرهنگی و اجتماعی، تفاوت زبان و فرهنگ بومی با زبان و فرهنگ عمومی جامعه، نگرش اجتماعی محلی و خانواده نسبت به تربیت کودکان از نظر جنسیت آنان، شرایط و عوامل خانوادگی می‌باشد.

محرومیت های محلی و جغرافیایی و توزیع نامناسب امکانات آموزشی و نیز نارسائیهای جسمی و بیماری‌ها ممکن است سبب پیدایش ناراحتیهای جسمی خاص در دانش آموزان شده به طوریکه در برنامه های تحصیلی کودک مزاحمت ایجاد کرده و در نهایت به افت تحصیلی منجر شود .
(معیری، ۱۳۷۰ : ۲۷-۳۱).